

Imamo li priče koje mogu postati naš brend ulaskom u nove zajednice naroda?

Zoran Bošković

Naklada Bošković

naklada.boskovic@st.t-com.hr

Što ja kao nakladnik mogu reći o problemima dječje književnosti? Odmah se moram srograditi i čitatelju pojasniti i naglasiti da ni približno nemam uvid u ono što zovemo dječja književnost u hrvatskoj literaturi. Na prvi pogled čini mi se i vjerujem da su mjerodavni samo sveučilišni profesori koji predaju i obrađuju dječju književnost. Promišljajući dalje shvaćam da cjelovitiji uvid u stvaralaštvo domaćih i stranih autora imaju knjižničari na dječjim odjelima jer do njih dolaze takvi naslovi. Spoznaje koje utječu i uobličuju moj stav dolaze iz medija i nikako nisu cjelovite, a ni pouzdane. Šetnjom kroz knjižare, u površnom razgledavanju, ne mogu zaključiti ništa osim onoga banalnog, prvog dojma, a to je da nudimo većinu uvezenih priča, pritom zanemarujući svoju baštinu.

Ako su za sve kriva djetinjstva naša, kako kaže narodna uzrečica, ali i psihijatrijsko načelo, vrijedi uložiti trud i mijenjati vrijednosti nabolje.

Treba krenuti od sebe, svoje prve slikovnice, kako je to lijepo zamišljeno u GKMM-u, i koračati dalje otkrivajući zaboravljeno. Morate sebi obećati da ćete biti iskreni i da nećete uljepšavati proživljeno. Prvi zadatak i napor: morate se vratiti u životno razdoblje koje je davno iza vas. Od kuda početi? Najlakše mi se virtualno, u mašti, dignuti stubama u potkrovlje, šufit stare obiteljske kuće. Tu leži gotovo sva baština rodnog mi otoka Brača. U šufitima diljem Dalmacije pohranjene su ljepote i bogatstva naših sela i mjesta, povijest svake obitelji, njezini uspjesi i stradanja.

Što ste stariji, šufit je sve tješnji i manji, ali dolaskom u centar čini vam se kao da ste uplovili u beskraj koji dira sve bitne točke vašeg života i čuva sve obiteljske tajne i tajne vašega djetinjstva.

U prašnjavim kutijama odložene su igračke, slikovnice, priče za djecu i najintimnije obiteljske uspomene. Nema ih mnogo. Istrošeni molitvenik, moljcima protkana i oivičena slika svetoga Ante, izbljedjele fotografije predaka koji su bježeći od siromaštva napustili ovo ognjište i otišli u Sjevernu i Južnu Ameriku. Tu je i petrolejska lampa koja je uz otvoreno ložište štednjaka stvarala sjene i utvare na zidovima skućene kuhinje.

Čudno je to i zagonetno kako svakim odlaskom, uspinjanjem u zapušteni i prašnjavi šufit zapravo silazite u dno sebe samoga, svojeg bića i postojanja.

Na trenutak je potrebno zatvoriti oči, isključiti se iz buke svakidašnjice i zamisliti bosonogog dječaka na prašnjavom putu djetinjstva. Sjetite se tada svojih maštanja, igara,

strepnji i strahova. Na kojim smo pričama odrastali i hranili svoju maštu?

Prva slikovnica *Vuk i sedam kozlića*. Strah hoće li vuk jednom doći na Brač? Trenutačno i spontano izmišljenih priča bilo je mnogo više. Čak i onih od kojih se “ledila” krv u žilama. Priča o Maciću, zlom duhu koji lebdi nad mjestom i sve zna. Kažnjava svaki tvoj krivi pokret i misao. Priče o ratnim stradanjima, o plamenim jezicima koji su progutali našu kuću i cijelo mjesto. Bijes i poriv strasti za osvetom. No, uvijek je sve završavalo molitvom. Molitva je bila pomirenje i oprost, utjeha i nagrada, zahvala i smiraj koji je svako zlo trenutačno pretvorio u dobro. Shvatio sam mnogo godina kasnije. Samo je poruka bitna. Ona oblikuje i formira osobu.

Pitao sam se dok su moja djeca odrastala što im čitati, kojim ih pričama uspavljivati. A danas se pitam što ja kao nakladnik mogu učiniti da dobra poruka dođe do svakoga djeteta. Što mogu promijeniti, koji je moj zadatak i poslanje u ovom trenutku.

Istina je da me još i danas kopka znatiželja koje je to priče Marija pričala Isusu, što su u svojim zipkama i krevetićima slušali Platon i Toma Akvinski, Buddha i Mahatma Gandhi, Pitagora i Ruđer, Hegel i Marx, Homer i Heraklo. Na kojim su pričama odgajani frustrirani Kaligula, Adolf, Benito i Josif Visarionovič. S kojim su porukama usnuli Leonardo i Wolfgang Amadeus. Što je to pričao svojem jedincu ribar na Siciliji, pastir u Toscani, seljak u Provansi, obrtnik u Bavarskoj, farmer u Danskoj. S kojim je pričama uspavljivala svoje dijete Bračanka u Ognjenoj Zemlji. Koje su to priče svojoj djeci i unucima pričali naši iseljenici ne znajući jezik i pismo nove im domovine. Te me priče zanimaju, razbuktavaju u meni maštu dječaka i želju da ih ispričam dalje.

Jesu li znali za Ezopa, Andersena, La Fontainea? Brojna pitanja na koje nema odgovora. Kao nakladnik, ovoga trenutka živim probleme cijele zajednice, ali o njima je nepotrebno govoriti. Zar nismo prezasićeni jadikovkama svih vrsta? Smisao je mojeg rada ostavljanje traga u baštinskom očuvanju. Na tom je putu svakodnevna borba za golim preživljavanjem realnost.

Imamo li priče koje mogu postati naš brend ulaskom u nove zajednice naroda? Autori knjiga za djecu i slikovnica kažu da imamo, ilustratori su spremni. Velikani koji su obilježili našu povijest čekaju u ladicama, moreplovci, ratnici, legende o utvrdama, život u mlinicama, ljubavne priče, magarac i poskok, dalmatinski pas, gavran koji tri stotine godina svojega letačkoga staža živi pod teretom svoje vlastite crnine i uvijek nosi crne vijesti. Svi oni zaslužuju svoj izlazak u javnost. Nedostaju nam natječaji i pomoć.

Mudri je Cassiodorus Flavius Magnus Aurelius davne 555. godine izrekao: “Namjeravamo novo stvarati, ali još više staro spašavati.” Eto, tu pronalazim svoj radni materijal i nakladničku obvezu – vratiti zaboravljeno i izgubljeno, djeci usaditi vjeru u čovjeka, nadu u pravednost i poručiti da se dobro uvijek dobrim vraća. Želim mnoge zaboravljene priče, gačice, legende, ali i molitve, “spasiti” i predati novim generacijama. Naravno, vodeći pritom računa o njihovoj literarnoj i edukativnoj vrijednosti.

Nije komercijalno, ali je blagoslovljeno. I jednostavno, zar ne?